

FRANCESCA GIANNONE

Η ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΙΤΑΛΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΩΝ
Bancarella
2023

Μετάφραση: Δήμητρα Δότσι

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η ταχυδρόμος**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: La portalettere
Από τις Εκδόσεις Casa Editrice Nord s.u.r.l.
Gruppo editoriale Mauri Spagnol, Μιλάνο 2023
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Francesca Giannone
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Δήμητρα Δότση
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Στέλλα Πεκιαρίδη
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Κωνσταντίνος Καπένης

© Casa Editrice Nord s.u.r.l.
Gruppo editoriale Mauri Spagnol, 2023
© Εικόνας εξωφύλλου: Διπλό πορτρέτο των Marie και P.S. Krøyer. Artefact / Alamy Stock Photo
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2024

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2024

ISBN 978-618-01-5819-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979   *Since 1979*

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Τατοίου Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 | Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr

FRANCESCA GIANNONE

Η ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ

Μετάφραση: Δήμητρα Δότση

*Στην αδελφή μου Ελιζαμπέτα.
Όπου θα είσαι εσύ, θα 'μαι κι εγώ.*

Ντέμπορα: «Περίμενες πολύ;»

Νουντλς: «Όλη μου τη ζωή».

Από το Κάποτε στην Αμερική
(1984) του Σέρτζο Λεόνε.

Όλες οι σημειώσεις ανήκουν στη μεταφράστρια.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

13 Αυγούστου 1961

Λιτσανέλο (Λέτσε)

Πέθανε η ταχυδρομός!»

Η είδηση διαδόθηκε σαν αστραπή σε κάθε δρόμο και στενοσόκακο του χωριού.

«Σιγά μην τα κακάρωσε αυτή», σχολίασε η Καρμέλα, ξεμυτίζοντας νυσταγμένη από την πόρτα. Η μαυριδερή μουτζούρα από τη μάσκαρα της προηγούμενης μέρας είχε σβολιάσει στις ρυτίδες κάτω από τα μάτια της.

«Θεός σχωρέσ' την», είπε η γειτόνισσα απέναντι κι έκανε τον σταυρό της.

«Το λέγανε ότι δεν ήταν καλά», πετάχτηκε μια άλλη από το μπαλκόνι. «Είχαμε καιρό να τη δούμε».

«Από τα πνευμόνια της πήγε. Έτσι άκουσα», διευκρίνισε μια μεγαλόσωμη γυναίκα που σκούπιζε την είσοδο του σπιτιού της.

«Είχε την αρρώστια των ταχυδρομών», εξήγησε η άλλη από το μπαλκόνι. «Τον θυμάστε τον Φερούτσο; Κι αυτός νέος πέθανε».

Η Καρμέλα έκανε μια γκριμάτσα. «Πάω να σιδερώσω το καλό μου φόρεμα», είπε και μπήκε μέσα.

Σ' ένα σπίτι, όχι και πολύ μακριά, εκεί όπου τελείωνε η κοιμημένη περιοχή και ξεκινούσε ο ελαιώνας, η Τζοβάννα κα-

θόταν στο τραπέζι της κουζίνας της κι έκλαιγε απαρηγόρητη, κοιτάζοντας μια κάρτα με ημερομηνία 22 Μαΐου 1936. Τη δίπλασε στα δύο, την έκρουσε στον κόρφο της και βγήκε έξω.

Σύμφωνα με τις τελευταίες οδηγίες της Άννας, η αγρύπνια είχε στηθεί στον κήπο με τις ροδιές και τους βασιλικούς στο πίσω μέρος του σπιτιού. Το γουδί που είχε φέρει μαζί της από τη Λιγουρία σχεδόν τριάντα χρόνια πριν, ήταν τοποθετημένο δίπλα στο φέρετρο. Μέσα υπήρχαν δύο ζευγάρια κάλτσες από αυτές που φοράνε τα νεογέννητα, ροζ και μπλε, και η βέρα του Κάρλο, την οποία η Άννα είχε επιμείνει να την πάρει μαζί της, φορεμένη στο δάχτυλό πάνω από τη δική της. Δε χρειαζόταν τίποτε άλλο για να φύγει από τη ζωή, είχε πει λίγες ώρες προτού ξεψυχήσει.

Ο Ρομπέρτο πηγαινοερχόταν κοντά στην κάσα, καπνίζοντας άφιλτρα Νατσιονάλι. Η Μαρία, η σύζυγός του, καθόταν σε μια από τις ψάθινες καρέκλες γύρω από το φέρετρο, μα δεν μπορούσε να μείνει λεπτό ακίνητη. Η εννέα μηνών κοιλιά της την έκανε να ιδρώνει αφάνταστα. Αν έκανε κορίτσι, θα το έβγαζε Άννα. Της το 'χε υποσχεθεί.

Η παρέλαση αντρών και γυναικών, που είχαν έρθει για να τους συλλυπηθούν, είχε ξεκινήσει από τα ξημερώματα. *Ευτυχώς που είχα ετοιμάσει κάμποσα θερμοίς καφέ*, σκέφτηκε η Μαρία, αλλάζοντας στάση για πολλοστή φορά. Εκείνη τη στιγμή, μπήκε σύσσωμη η ομήγυρη των γυναικών με επικεφαλής την Καρμέλα, ντυμένη μ' ένα μπλε φόρεμα, τα μαλλιά πιασμένα κότσο και μια χοντρή γραμμή μαύρο μολύβι στα βλέφαρα. Σαν πριμαντόνα, φούσκωσε το στήθος της και προχώρησε καμαρωτή καμαρωτή προς το φέρετρο, έχοντας επίγνωση των γεμάτων περιέργεια βλεμμάτων που είχαν κολλήσει επάνω της σαν σκνίπες. Το φιλί προς την εκλιπούσα, η χειραψία στη Μαρία, η αγκαλιά στον Ρομπέρτο: μια αριστοτεχνική παράσταση.

Τη σκηνή, όμως, της την έκλειψε η Τζοβάνα, η οποία μπήκε μέσα φουριόζα και όρμησε στην Άννα, σφίγγοντάς τη στην αγκαλιά της και φιλώντας της το πρόσωπο για ώρα, πράγμα που έφερε σε αμηχανία όλους τους παρευρισκόμενους.

«Πάντα ζαβή ήταν τούτη εδώ», μουρμούρισε κάποιος.

Η Τζοβάνα τότε στάθηκε ευθυτενής, έβγαλε την κάρτα από τον κόρφο της, την άνοιξε και την έδωσε στον Ρομπέρτο, ο οποίος μόλις είχε ανάψει άλλο ένα τσιγάρο.

«Τι είναι αυτό;» τη ρώτησε, στριφογυρίζοντας την κάρτα στα χέρια του.

«Διάβασε», αποκρίθηκε η Τζοβάνα, σκουπίζοντας τα μάτια της.

«Με τους θερμότερους χαιρετισμούς μου», διάβασε ο Ρομπέρτο κι ύστερα κοίταξε τη γυναίκα, σαστισμένος.

«Όχι, όχι εκεί. Εδώ, βλέπεις;» Η Τζοβάνα τού έδειξε την πάνω δεξιά γωνία.

Ο Ρομπέρτο πρόσεξε ότι τα γραμματόσημα είχαν σκιστεί, αποκαλύπτοντας μια σειρά από μικροσκοπικές λέξεις.

«Ιδέα της μητέρας σου», του εξήγησε η Τζοβάνα με σπασμένη φωνή. «Μόνο εκείνη θα μπορούσε να σκεφτεί κάτι τέτοιο». Ο Ρομπέρτο έφερε την κάρτα κοντά στα μάτια του, προσπαθώντας να αποκρυπτογραφήσει τι έγγραφε, κι ύστερα κοίταξε την Τζοβάνα με απορία. «Μ' έβαζε να γράφω ένα μυστικό μήνυμα για τον αγαπητικό μου και μετά κολλούσε τα γραμματόσημα από πάνω», του εξήγησε. «Αλληλογραφούσαμε για χρόνια».

Ο Ρομπέρτο χαμογέλασε δειλά κι έκανε να της δώσει πίσω την κάρτα, όμως η Τζοβάνα τον σταμάτησε. «Όχι, εσύ πρέπει να την κρατήσεις», επέμεινε κι έβαλε το χέρι της πάνω στο δικό του. «Σαν αναμνηστικό».

«Εντάξει», συμφώνησε ο Ρομπέρτο. Και, καθώς κοίταζε την Τζοβάνα που απομακρυνόταν σιγά σιγά, δίπλωσε την κάρτα

στα δύο και την έβαλε στην πλαϊνή τσέπη του σακακιού του. Την ίδια στιγμή, μια ηλικιωμένη γυναίκα με στρουμπουλό πρόσωπο και πυκνά γκριζα μαλλιά δεμένα αλογοουρά πλησίασε κι άφησε μια γλάστρα με λευκά λουλούδια μπροστά στο φέρετρο.

Ποιος ξέρει αν θα ερχόταν ο θείος Αντόνιο, σκέφτηκε ο Ρομπέρτο, πετώντας κάτω το αποτσίγαρό του. Αναρωτήθηκε αν είχε διαβάσει κιόλας το γράμμα. «Όταν θα φύγω, να το πας στον θείο σου», τον είχε παρακαλέσει η μητέρα του, δίνοντάς του έναν σφραγισμένο λευκό φάκελο.

Η Άννα και ο Αντόνιο είχαν να μιλήσουν εννέα χρόνια, από εκείνη τη νύχτα.

Πόσο ακλόνητη μπορεί να είναι η αγάπη όταν δίνει τη θέση της στο μίσος;

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ιούνιος 1934 – Δεκέμβριος 1938

1

*Λιτσανέλο (Λέτσε)
Ιούνιος 1934*

Το μπλε λεωφορείο, τάλαιπωρημένο και σκουριασμένο, σταμάτησε με τα φρένα του να στριγκλίζουν στην καυτή άσφαλτο του μεσημεριού. Ο άνεμος, πνιγηρός από τον καύσωνα, κουνούσε πέρα δώθε τα φύλλα του μεγάλου φοίνικα στο κέντρο της έρημης πλατείας. Οι τρεις και μοναδικοί επιβάτες του λεωφορείου αποβιβάστηκαν: πρώτος ο Κάρλο, με το πούρο σβηστό ανάμεσα στα δόντια του, ντυμένος στην τρίχα με το γιλέκο του και τα λουστραρισμένα, καφέ δερμάτινα μοκασίνια του, που είχαν βγει αλώβητα από το ταξίδι τους. Δυο μέρες ταξίδευαν, πρώτα με το τρένο κι ύστερα με το λεωφορείο. Χάιδεψε το μουστάκι του και, με τα μάτια κλειστά, μέθυσε με εκείνη την ιδιαίτερη μυρωδιά που είχε πάντα το χωριό του: ένα κράμα από φρέσκα ζυμαρικά, ρίγανη, νοτισμένο χρώμα και κόκκινο κρασί. Πόσο του είχε λείψει όλα αυτά τα χρόνια στον βορρά, πρώτα στο Πιεμόντε και μετά στη Λιγουρία. Τον τελευταίο καιρό, η νοσταλγία που πάντα ένιωθε, είχε γίνει συνεχής, επώδυνη, σαν ένα βαρίδι στο στέρνο του. Έβγαλε το μπορσαλίνο του και άρχισε να το κουνάει σαν βεντάλια, μα το μόνο μόνο που κατάφερε ήταν απλώς να μετακινεί τον ζεστό αέρα. Το καλοκαίρι, ο σιρόκος που φυσούσε

από την Αφρική γινόταν ανελέητος, έτσι ακριβώς όπως τον θυμόταν.

Η Άννα τα ανακάλυψε όλα αυτά μόλις πάτησε το πόδι της στο έδαφος. Φορούσε ένα μακρύ μαύρο φόρεμα, σημάδι του πένθους που επέμενε να τηρεί εδώ και τρία χρόνια, και κρατούσε με κόπο τον Ρομπέρτο, ένα αγοράκι ενός έτους με ζωηρό βλέμμα.

Ο Κάρλο τέντωσε το χέρι του για να τη βοηθήσει, αλλά η Άννα κούνησε το κεφάλι της. «Μπορώ και μόνη μου», του είπε, χωρίς να καταφέρει να κρύψει τον εκνευρισμό της. Η χαρά του Κάρλο, ο ενθουσιασμός του, λες και επιτέλους του είχαν επιστρέψει το αγαπημένο του παιχνίδι έπειτα από ατελείωτες μέρες τιμωρίας, ήταν πράγματα ακατανόητα για εκείνη. Το μόνο που ήθελε έπειτα από ένα τόσο εξουθενωτικό ταξίδι, ήταν να κοιμηθεί. Κοίταξε την πλατεία, τα κτίρια μ' εκείνο το παράξενο χρώμα σαν του άχυρου, τις ξεθωριασμένες επιγραφές των καταστημάτων, τον γκριζο πύργο του ογκώδους κάστρου. Ήταν το νέο σκηνικό της ζωής της. Τα πάντα ήταν τόσο διαφορετικά από ό,τι τα γνώριζε ως τώρα... Την ίδια στιγμή, νιώθοντας μια σουβλιά στο στήθος, συνειδητοποίησε πόσο μακριά ήταν η δική της Λιγουρία, η Πίνια της, σκαρφαλωμένη στην πλαγιά ενός λόφου, τα δάση με τις καστανιές.

«Έπρεπε να 'ταν κιόλας εδώ ο Αντόνιο», μουρμούρισε ο Κάρλο κοιτάζοντας τριγύρω. «Ξέρει ότι το λεωφορείο φτάνει στις τρεις». Έστρεψε το κεφάλι προς το μεγάλο ρολόι του δημαρχείου. «Η ώρα είναι τρεις και τέταρτο...»

«Δε θα απορούσα καθόλου αν τα ρολόγια εδώ δούλευαν με το πάσο τους», σχολίασε η Άννα, σκουπίζοντας το ιδρωμένο μέτωπο του Ρομπέρτο με το μανίκι του φορέματός της.

Ο Κάρλο την κοίταξε καλοδιάθετος κι ύστερα κούνησε το κεφάλι του, γελώντας. Αγαπούσε τα πάντα στη γυναίκα του, ακόμα και την κοφτερή ειρωνεία της.

Ο Αντόνιο έφτασε λίγα λεπτά αργότερα ασθμαίνοντας, με ιδρωμένο μέτωπο και μια τούφα από τα μαλλιά του να 'χει ξεφυγει από την μπριγιαντίνη.

«Να τοζ!» αναφώνησε ο Κάρλο, κι ένα χαμόγελο ζωγραφίστηκε στο πρόσωπό του. Μειμιάς έτρεξε προς το μέρος του. Αγκάλιασε τον αδελφό του, πέρασε το χέρι του πίσω από τον σβέρο του, τον έσφιξε δυνατά κι ύστερα τον ξαναγκάλιασε με τόση δύναμη που ο Αντόνιο έχασε την ισορροπία του και παραλίγο να πέσει.

Η Άννα κοίταξε τους δύο άντρες που γελούσαν σαν παιδιά και δεν έκανε βήμα: η στιγμή αυτή ανήκε μόνο σ' εκείνους. Δεν είχε περάσει μέρα που ο Κάρλο να μη μιλήσει για τον αδελφό του: «Ο Αντόνιο θα σκεφτόταν το ένα...» «Ο Αντόνιο θα έκανε το άλλο...» «Σου έχω πει ποτέ για τότε που ο Αντόνιο κι εγώ...» Παρ' όλα αυτά τα χρόνια της απόστασης, γεμάτα δέματα με καλούδια και ελαιόλαδο, που έφταναν εγκαίρως από το νότο, μαζί με καρτ ποστάλ, γράμματα και τηλεγραφήματα, η σχέση τους όχι μόνο δεν είχε αλλάξει, αλλά απεναντίας έδειχνε να έχει δυναμώσει.

Ο Κάρλο έπιασε τον Αντόνιο από τον αγκώνα και τον τράβηξε προς την Άννα.

Ήταν εντυπωσιακή η ομοιότητά του με τον σύζυγό της, σκέφτηκε εκείνη μόλις βρέθηκαν σε απόσταση αναπνοής: το ίδιο μυτερό πρόσωπο, μόνο με λίγες περισσότερες ρυτίδες και χωρίς μουστάκι, οι ίδιες κατάμαυρες ίριδες, η στρογγυλή άκρη της μύτης τους, το κάτω χέιλος ελαφρώς πιο φουσκωμένο από το πάνω... σαν ένας πίνακας ζωγραφικής πιστά αποτυπωμένος από το πρωτότυπο.

«Από δω η Άννα μου», τη σύστησε ο Κάρλο, καταχαρούμενος. «Και αυτό το όμορφο αγοράκι είναι ο ανιψιός σου. Επιτέλους γνωρίζεστε».

Ο Αντόνιο χαμογέλασε αμήχανα, ύστερα έτεινε το χέρι του

και η Άννα το έσφιξε υποτονικά. Το βλέμμα του όμως, όχι, σκέφτηκε, δεν είχε καμία σχέση με το τόσο πονηρό, τόσο σαγηνευτικό βλέμμα του Κάρλο. Του Αντόνιο ήταν βαθύ και μελαγχολικό και, εκείνη τη στιγμή, ήταν λες και τα μάτια του ανασκάλευαν μέσα της. Η Άννα ένιωσε το πρόσωπό της να αναψοκοκκινίζει και απέστρεψε το βλέμμα της. *Ορίστε, κοκκίνισα, τι στο καλό*, σκέφτηκε.

Ο Αντόνιο έστρεψε κι εκείνος αλλού το βλέμμα του. «Εγώ είμαι ο θεός σου», είπε χαμογελώντας στον Ρομπέρτο και του χάιδεψε το κεφαλάκι. Η χρυσή του βέρα λαμπύρισε στο φως του ήλιου. Με το βλέμμα χαμηλωμένο, η Άννα τού έδωσε το αγοράκι.

«Τι όμορφος που είσαι!», του είπε ο Αντόνιο πιάνοντάς τον από τις μασχάλες.

«Σαν τη μαμά του», πετάχτηκε ο Κάρλο και χάιδεψε το μάγουλο της Άννας με τη ράχη του χεριού του.

Εκείνη δεν κουνήθηκε, όμως ήταν σαφές πως δεν είχε διάθεση για κομπλιμέντα.

Ο οδηγός του λεωφορείου, με το πουκάμισό του καταϊδρωμένο και κολημένο επάνω του, ξεφόρτωσε τις βαλίτσες και μια κούτα, ύστερα χαιρέτησε την παρέα, σήκωσε το γείσο του καπέλου του και, ασθμαίνοντας, προχώρησε νωθρός προς το μοναδικό καφενείο της πλατείας, το Καφέ Καστέλο.

Ο Κάρλο σήκωσε τις δύο βαλίτσες. «Εσύ πάρε την κούτα», είπε στον Αντόνιο και προχώρησε.

Η Άννα τράβηξε τον Ρομπέρτο από την αγκαλιά του θείου του. «Πρόσεχε. Εκεί μέσα είναι τα πιο πολύτιμα πράγματα που έχω», του επέστησε την προσοχή. Με μια δόση αμηχανίας, συνειδητοποίησε ότι αυτά ήταν τα πρώτα λόγια που του απήθυνε.

«Θα είμαι προσεκτικός, σ' το υπόσχομαι», αποκρίθηκε εκείνος. Σήκωσε προσεκτικά την κούτα, την κράτησε γερά και με

τα δυο του χέρια από τη βάση της και ακολούθησε τον αδελφό του. Η Άννα προχώρησε δίπλα του. Το τακ τακ των τακουριών της πάνω στο λείο, γλιστερό πλακόστρωτο έμοιαζε να συμβαδίζει με την ελαφρώς κοφτή της ανάσα.

«Σχεδόν φτάσαμε», την καθησύχασε ο Αντόνιο μ' ένα μειδίαμα στα χείλη.

Το σπίτι, όπου θα έμεναν ο Κάρλο και η Άννα, βρισκόταν στην οδό Παλαντίνι, λίγα μέτρα από την πλατεία. Εκεί ζούσε κάποτε ο Λουίτζι, ο θείος τους, από το σόι της μητέρας τους, γνωστός ως *ο αφέντης*, επειδή είχε πολλά στρέμματα γης στην κατοχή του. Είχε κάνει περιουσία, αλλά δεν είχε παιδιά, κι έτσι είχε αφήσει τα πάντα στον Αντόνιο και τον Κάρλο: κτήματα, σπίτια κι ένα γερό κομπόδεμα για να ζήσουν άνετα για λίγο καιρό.

Αυτός ο αναθεματισμένος ο θείος έφταιγε που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη ζωή της στην Πίνια και τους μαθητές της για να μετακομίσει στον νότο, συλλογίστηκε η Άννα. Και τον μισούσε, μολοντί είχε πεθάνει.

Ο Αντόνιο άφησε την κούτα μπροστά στην πόρτα και ψαχούλεψε την τσέπη του παντελονιού του για να βρει το κλειδί. Το έβαλε στην κλειδαριά της ξύλινης πόρτας και την άνοιξε διάπλατα: η δέσμη φωτός που έμπαινε απέξω αποκάλυψε στα μάτια τους μια όμορφη αυλή με έναν θόλο σε σχήμα αστεριού και πέτρινους τοίχους στο χρώμα του μελιού, ένα μικρό στρογγυλό μαρμάρινο τραπέζι και δύο σφυρηλάτες σιδερένιες καρέκλες στη μέση· σε μια γωνία υπήρχε μια πήλινη γλάστρα με ένα φυτό που ποιος ξέρει πόσους μήνες να είχε μείνει έτσι ξεραμένο.

Ο Κάρλο άφησε τις βαλίτσες του στην αυλή και άρχισε να περιφέρεται στο σπίτι, πάνω κάτω στις σκάλες, εξερευνώντας κάθε γωνιά και σηκώνοντας τα σεντόνια που κάλυπταν τα έπιπλα στο μεγάλο σαλόνι με το τζάκι. Ακουμπισμένος στην κά-

σα της εξώπορτας, ο Αντόνιο τον παρακολουθούσε κι ένιωσε να πλημμυρίζει από συγκίνηση. Πόσο πολύ του είχε λείψει ο παιχνιδιάρης του ο Κάρλο, ο μικρός του αδελφός με την τεράστια αγκαλιά. Όσο είχε τον Κάρλο στο πλευρό του, δεν είχε ποτέ ανάγκη κανέναν. Ναι, ήταν ο αδελφός του, μα πάνω απ' όλα ήταν ο πιο στενός του φίλος, ο αγαπημένος του σύντροφος, ο μόνος που τον γνώριζε κι απ' την καλή κι απ' την ανάποδη. Όταν έφυγε, τον κυριεύσε η αίσθηση πως είχε μείνει ολομόναχος. Και κανείς δεν είχε καταφέρει να διώξει από πάνω του αυτή τη μοναξιά, να ξαναδώσει χρώμα στον κόσμο του. Ούτε καν –σκέφτηκε με τις τύψεις να τον βαραίνουν– η γυναίκα του, η Άγκατα, ή η κόρη του η Λορέντζα.

Η Άννα κοιτούσε γύρω της, κρατώντας σφιχτά τον Ρομπέρτο και σκεφτόταν πως το σπίτι αυτό παραήταν μεγάλο για τρία άτομα και ότι τα ταβάνια παραήταν ψηλά για τα γούστα της. Ήταν πεπεισμένη ότι ο έρωτας δε χρειαζόταν πολλά δωμάτια ή δωμάτια που να είναι κλειδωμένα. Τα πρώτα χρόνια του γάμου τους τα είχαν περάσει σ' ένα χαμηλοτάβανο τριάρι, κι όμως ήταν τόσο ευτυχημένοι, ω, ναι, πάρα πολύ. *Ο φυσικός χώρος, όταν παραείναι μεγάλος, αυξάνει την απόσταση ανάμεσα στις καρδιές. Ποιες περιγίπισσες είναι αυτές που ζουν ευτυχισμένες στα κάστρα;* αναρωτήθηκε.

«Άννα, έλα να δεις», αναφώνησε ο Κάρλο. Την πλησίασε και την τράβηξε από το χέρι. «Αντόνιο, κι εσύ».

Την οδήγησε μέσα από το σαλόνι, την τραπεζαρία και, τέλος, την κουζίνα, μέχρι που βγήκαν σ' έναν μικρό κήπο γεμάτο ροδιές.

Η Άννα χαμογέλασε. Είχε να της συμβεί από τότε που ανέβηκε στο τρένο για τον νότο, όμως το θέαμα αυτό ήταν το πρώτο πραγματικό σημάδι ελπίδας που της έδινε αυτό το ταξίδι: τα κόκκινα άνθη σαν κάλυκας με την κίτρινη στεφάνη, τα πρωτογάλατα, καταπράσινα φύλλα, η έντονη αντίθεση των χρωμάτων,

οι στριφτοί κορμοί... Της άρεσαν τα πάντα. Θα φύτευε και μερικούς βασιλικούς, για να αρωματίσει την ατμόσφαιρα. Ότι πρέπει για να νιώθει σαν στο σπίτι της. Έστω κι αυτό το λίγο. «*Quel delice! Mon jardin secret!*»* αναφώνησε κι έσκασε ένα φιλί στο μάγουλο του γιου της.

Ο Αντόνιο την κοίταξε απορημένος κι ύστερα ρώτησε τον Κάρλο με το βλέμμα του και μόνο.

«Ναι, πού και πού η Άννα μου λέει καμιά φράση στα γαλλικά. Ξέρεις...»

«Στα μέρη μου είναι απολύτως φυσιολογικό. Μεγάλωσα στα σύνορα με τη Γαλλία», τον διέκοψε η Άννα, στρέφοντας για λίγο το πρόσωπό της προς το μέρος τους. Κοίταξε τον Αντόνιο με τα μεγάλα πράσινα σαν τα φύλλα της ελιάς μάτια της, που τονίζονταν χάρη στα μαύρα μαλλιά της, δεμένα σε μια χαλαρή κοτσίδα. Το λεπτό, διάφανο δέρμα της, δέρμα ενός πλάσματος που δεν ανήκε σ' εκείνα τα μέρη, γινόταν πορφυρό στους κροτάφους της. Ο Αντόνιο δεν ήξερε αν ήταν από τη ζέστη ή αν έφταιγε εκείνος που την έκανε να ξανακοκκινίσει.

Η Άννα τότε γύρισε την πλάτη της στους δύο άντρες και άρχισε να ψηλαφίζει απαλά τον κορμό μιας ροδιάς.

Ποιος ξέρει αν στη δημοτική βιβλιοθήκη έχουν καμιά γαλλική γραμματική, αναρωτήθηκε ο Αντόνιο. Θα πήγαινε την επόμενη μέρα να ρωτήσει.

«Λοιπόν; Πώς είναι;» Εκείνο το βράδυ, η Άγκατα, η σύζυγος του Αντόνιο, δεν είχε σταματημό με τις ερωτήσεις της. «Είναι ψηλή; Ήταν καλοντυμένη; Της άρεσε το σπίτι; Τι είπε; Έδειχνε ευχαριστημένη;»

Ο Αντόνιο σηκώθηκε από την πολυθρόνα. «Δεν ξέρω», εί-

---

* «Τι απόλαυση! Ο μυστικός μου κήπος». Γαλλικά στο πρωτότυπο.

πε αναστενάζοντας. «Έτσι νομίζω». Η Άγκατα γινόταν καταγιριστική σαν χαλάζι ώρες ώρες.

«Είναι όμορφη;» συνέχισε εκείνη, παίρνοντάς τον στο κατόπι.

Αν ήταν όμορφη; Ο Αντόνιο δεν είχε ξαναδεί τέτοια γυναίκα στη ζωή του. Όταν την αντίκρισε, ένιωσε σαν κάποιος να του έριχνε ένα χαστούκι, ζαλίστηκε. Εκείνα τα πράσινα μάτια της... δεν γινόταν να μην τα σκέφτεται: τόσο έντονα και γεμάτα φως, με έναν ανεπαίσθητο στραβισμό, τόσο γλυκό, πλαισιωμένα από δύο γλυκές ρυτίδες. Και η μύτη της, ίσια και περήφανη, σαν να έβλεπε αρχαιοελληνικό άγαλμα, όπως και η κορμοστασιά της, κυπαρισσένια και γεμάτη αυτοπεποίθηση, παρά τα λεπτεπίλεπτα σαν μικρού κοριτσιού πόδια της. «Φυσιολογική», της απάντησε. «Δεν την πρόσεξα».

«Πώς κι έτσι;» παραπονέθηκε η Άγκατα, απογοητευμένη. Ήθελε τόσο πολύ να της έδινε λεπτομερή αναφορά κι εκείνος αρκέστηκε σε δυο λέξεις όλες κι όλες. «Έλα, κάτσε», του είπε ξεφυσώντας. «Λορέντζα!» φώναξε μετά, κοιτάζοντας προς τα πάνω. «Έλα να φάμε. Έτοιμο το φαγητό».

Καθώς η Άγκατα έβγαινε από την κουζίνα με μια αχνιστή κατσαρόλα στα χέρια, στις σκάλες ακούστηκε το τρεχαλιτό του κοριτσιού.

«Γεια σου, μπαμπά», τον χαιρέτησε η Λορέντζα και τον φίλησε στο μάγουλο.

Ο Αντόνιο την χάιδεψε στο κεφάλι και, μόλις η Λορέντζα κάθισε, τη ρώτησε τι μαθήματα είχε να διαβάσει εκείνη την ημέρα για το σχολείο. Δεν έβλεπε την ώρα και τη στιγμή να αλλάξουν θέμα και έλπιζε ότι η παρουσία του κοριτσιού θα έκλεινε το στόμα της Άγκατα μια και καλή.

Η γυναίκα έβαλε στο πιάτο της Λορέντζα δύο μεγάλες κουταλιές σπιφάδο λαχανικών κι έπειτα πήρε το πιάτο του Αντόνιο και σέρβιρε κι εκείνον. *Αυτά τα χέρια*, σκέφτηκε ο Αντό-

νιο, πάντα σε άθλια κατάσταση, γδαρμένα και με ξεφλουδισμένα νύχια, που τα τρώει συνέχεια. Είχαν περάσει δέκα χρόνια από την ημέρα που πρωτοσυναντήθηκαν κι ακόμη απέστρεφε το βλέμμα του. «Τι θες; Αυτά που βλέπεις είναι χέρια που μοχθούν», του είπε κοφτά η Άγκατα, εκνευρισμένη, τη μοναδική φορά που εκείνος την είχε παροτρύνει δειλά να τα περιποιείται.

Τα χέρια της Άννας, όμως. Πώς να μην τα παρατηρούσε. Τόσο φροντισμένα, λεία, απαλά και μόνο που τα έβλεπε.

«Η Ιταλία είναι μια χειρσόνησος, που πάει να πει ότι βρέχεται από τη θάλασσα από τρεις πλευρές...» έλεγε η Λορέντζα, με τραγουδιστή φωνή.

«Πότε θα τη γνωρίσουμε;» τη διέκοψε η Άγκατα, μόλις κάθισε κι εκείνη στο τραπέζι.

«Ας τους δώσουμε πρώτα λίγο χρόνο να τακτοποιηθούν», της απάντησε ο Αντόνιο και φύσηξε το κουτάλι του για να κρυώσει.

«Θα τους κάνουμε το τραπέζι για να τους καλωσορίσουμε», αναφώνησε η Άγκατα, κάνοντας πως δεν τον είχε ακούσει. «Αυτό θα κάνουμε. Την επόμενη Κυριακή το μεσημέρι!»

Την επόμενη Κυριακή, η Άγκατα ξύπνησε με το πρώτο φως της ημέρας. Έκλεισε αργά αργά την πόρτα της κρεβατοκάμαρας για να μην ξυπνήσει τον Αντόνιο και πήγε στο μπάνιο. Έβγαλε το λευκό μισοφόρι που έσφιγγε τους πλούσιους γοφούς της και φόρεσε ένα άνετο, κοντομάνικο καφέ βαμβακερό φόρεμα, αυτό που είχε κρεμάσει αποβραδís δίπλα στην πετσέτα. Κοιτάχτηκε στον καθρέφτη και χτένισε με γρήγορες κινήσεις τα καστανοκόκκινα μαλλιά της, τα έδεσε σφιχτά σε μια χαμηλή αλογοουρά κι έπλυνε το πρόσωπό της.

Με ανάλαφρα βήματα κατέβηκε τις σκάλες και πήγε στην

κουζίνα. Ετοιμάσε την καφετιέρα και την έβαλε στη φωτιά: στο μεταξύ, άρχισε να ψιλοκόβει ένα κρεμμύδι, ένα καρότο κι ένα κοτσάνι σέλινο. Έβαλε λάδι σ' ένα ψηλό τηγάνι κι έριξε μέσα τα ψιλοκομμένα λαχανικά. Πολύ γρήγορα, η μυρωδιά του τσιγαρισμένου φαγητού απλώθηκε στην κουζίνα κι έγινε ένα με εκείνη του καφέ. Έριξε στο τηγάνι δύο μπουκάλια σάλτσα ντομάτας, πρόσθεσε αλάτι και μετά τα σκέπασε όλα. Κάθισε για λίγο να πει τον καφέ της και επανέλαβε νοερά τι είχε να κάνει: έπρεπε να ετοιμάσει τη ζύμη για τα ζυμαρικά και να σχηματίσει ένα ένα τα ορεκιέτι – *Ένα κιλό; Ναι, θα φτάσουν...* – να πλάσει τα κεφτεδάκια από ψωμί και τυρί, να τα τηγανίσει και να τα ρίξει στη σάλτσα. Φαντάστηκε το γεύμα, εκείνη να σερβίρει το ένα μετά το άλλο τα πιάτα και τις αντιδράσεις του Κάρλο και της Άννας! «Χριστέ μου, τι νοστιμιά!» έλεγε ο Κάρλο στριφογυρίζοντας τα χέρια του στον αέρα. «Αχ, πόσο μου είχε λείψει η κουζίνα μας. Και αυτά τα κεφτεδάκια, είναι σαν να τρως αληθινό κρέας!» Κι ενώ όλοι σκούπιζαν το πιάτο τους με μια φέτα ψωμί, για να απολαύσουν τη σάλτσα μέχρι και την τελευταία σταγόνα, ο Αντόνιο την κοίταζε όλο καμάρι και σκεφτόταν πόσο τυχερός ήταν που είχε παντρευτεί μια τέτοια μαγειρίσσα.

«Πρέπει να με μάθεις κι εμένα να τα φτιάχνω», πρόσθετε στη συνέχεια η Άννα, κοιτάζοντάς τη με θαυμασμό. Και η Άγκατα, μ' ένα χαμόγελο στα χείλη, απαντούσε ότι θα το έκανε με μεγάλη της χαρά. Θα γίνονταν πολύ καλές φίλες, ήταν σίγουρη.

Ήπιε την τελευταία γουλιά καφέ, σηκώθηκε κι έβαλε το λερωμένο φλιτζάνι στον νεροχύτη, πήρε ένα καρβέλι ψωμί από την ψωμιέρα και άρχισε να το σκάβει για να βγάλει την ψίχα.

Το επιδόρπιο, αποφάσισε, θα το αναλάμβανε ο Αντόνιο. Μόλις ξυπνούσε, θα τον έστελνε στο Καφέ Καστέλο να αγοράσει μερικές πάστες αμυγδάλου.

Η Άννα και ο Κάρλο χτύπησαν το κουδούνι της στις δωδε-

κάμισι ακριβώς. «Ήρθαν», είπε η Άγκατα με μια λάμψη ευτυχίας στα μάτια. Έβλεπε τον κόμπο στην ποδιά της, την πέταξε στην καρτέλα της κουζίνας κι έτρεξε να ανοίξει. Ο Αντόνιο, που καθόταν στην πολυθρόνα του και διάβαζε την *Κοριέρε ντέ-λα Σέρα*, δίπλωσε την εφημερίδα στα δύο, σηκώθηκε κι έβαλε τα χέρια του στις τσέπες του παντελονιού του.

Η Άγκατα άνοιξε την πόρτα. «Καλώς ήρθατε!» αναφώνησε με τσιριχτή φωνή και αναποκοκκινισμένα μάγουλα. Ο Κάρλο τής χαμογέλασε και όρμησε να την αγκαλιάσει μέσα σε δέκα χρόνια είχαν βρεθεί μόνο τρεις φορές και αυτό για λίγες μέρες: την πρώτη φορά όταν είχε επιστρέψει στην Πούλια για να γίνει κουμπάρος στον γάμο τους, τη δεύτερη για να γιορτάσουν τη γέννηση της Λορέντζα και την τρίτη για την κηδεία του πατέρα του.

Η Άννα στεκόταν στην πόρτα, κρατώντας τον Ρομπέρτο, που κοιμόταν βαθιά στον ώμο της. «Άννα, αγαπητή μου», είπε η Άγκατα και της έδωσε δύο υγρά φιλάκια στο πρόσωπό της, ένα σε κάθε μάγουλο. «Επιτέλους! Ανυπομονούσα να σε γνωρίσω», συνέχισε με τρεμάμενη φωνή. «Παρακαλώ, περάστε», είπε, δείχνοντάς τους τον δρόμο με το χέρι της. «Καθίστε όπου θέλετε». Και σκούπισε με τον δείκτη της τον ιδρώτα ανάμεσα στη μύτη και τα χείλη της.

Ο Αντόνιο πήγε να τους υποδεχτεί. Αγκάλιασε σφιχτά τον αδελφό του και στη συνέχεια χαιρέτησε την Άννα, ανασηκωνοντας το πιγούνι του. «Πώς είσαι;» τη ρώτησε, χαμογελώντας αμυδρά.

«Καλά», απάντησε εκείνη, κοιτάζοντας γύρω της κάπως σαστισμένη. «Όσο καλά μπορεί να είναι κανείς στο...»

«Πού είναι η ανιψιά μου;» τη διέκοψε ο Κάρλο. «Θα 'χει γίνει ολόκληρη δεσποινίς τώρα πια».

«Λορέντζα!» τσίριξε η Άγκατα κοιτάζοντας προς τη σκάλα.

Η Άννα έκανε έναν μορφασμό και κάλυψε ενστικτωδώς με

το χέρι της το αυτί του Ρομπέρτο, που κοιμόταν, ωστόσο, του καλού καιρού.

«Κατέβα! Ήρθαν!» κι ύστερα, χαμηλώνοντας τη φωνή της, είπε στην Άννα: «Αυτή την κόρη μου, εκατό φορές πρέπει να τη φωνάζω κάθε φορά. Ποτέ δεν είναι έτοιμη!» κι έσκασε στα γέλια.

Ο Κάρλο βάλθηκε να περιφέρεται στο σαλόνι, κοιτάζοντας γύρω του με τα χέρια πλεγμένα πίσω στην πλάτη.

«Άννα, αγαπητή μου, μη στέκεσαι όρθια. Κάτσε εδώ», της πρότεινε η Άγκατα, δείχνοντάς της τον πράσινο βελούδινο καναπέ στη μέση του δωματίου. Η Άννα την ευχαρίστησε και πλησίασε τον καναπέ. «Ή μάλλον να πάμε πρώτα το μωρό στο δωμάτιο. Εδώ θα το ξυπνήσουμε», τη συμβούλευσε η Άγκατα.

«Ναι, ίσως είναι καλύτερα, ευχαριστώ», συμφώνησε η Άννα.

«Τίποτα, μην το συζητάς. Έλα, έλα», την παρότρυνε η Αγκάτα, συνοδεύοντάς τη με το χέρι της πίσω στην πλάτη της. «Ευκαιρία να ξεκουνηθεί και η κόρη μου επιτέλους». Και άρχισαν να ανεβαίνουν τις σκάλες.

«Τα άφησες όλα όπως ήταν», σχολίασε ο Κάρλο με ένα κάπως έκπληκτο ύφος, μόλις έμεινε μόνος του με τον αδελφό του.

Ο Αντόνιο έμενε ακόμη στο σπίτι όπου είχαν μεγαλώσει οι δυο τους, καμιά εκατοστή μέτρα από το σπίτι του θείου Λουίτζι. Όσο ζούσε ο πατέρας τους, ο Αντόνιο έμενε εκεί με τη γυναίκα και την κόρη του, στο υπνοδωμάτιο που τώρα είχε γίνει το δωμάτιο του μικρού κοριτσιού. Τα έπιπλα ήταν τα ίδια, τραχιά και κάπως βαριά, που τα είχαν αγοράσει η μητέρα και ο πατέρας τους πριν παντρευτούν· ο πράσινος βελούδινος καναπές, φαγωμένος τώρα στα μπράτσα, ήταν αυτός στον οποίο ο Κάρλο και ο Αντόνιο κουλουριάζονταν μικροί στην αγκαλιά του πατέρα τους τα βράδια του χειμώνα μπροστά στο τζάκι. Οι πίνακες που είχε ζωγραφίσει η μητέρα τους όταν ήταν ακόμη νέα και υγιής, και απεικόνιζαν ελαιώνες, κρέμονταν στην ίδια

θέση δίπλα στο τζάκι τα μπιμπελό –στον πατέρα τους άρεσε να συλλέγει λογιών λογιών αντικείμενα, ιδίως σφυρήλατες μινιατούρες– δεν είχαν μετακινηθεί, μέχρι και η μάλλινη κουβέρτα της μητέρας βρισκόταν ακόμη στην πολυθρόνα της δίπλα στο παράθυρο, εκεί όπου του άρεσε του Αντόνιο να κάθεται.

«Μου αρέσει έτσι», αποκρίθηκε ο Αντόνιο ανασηκώνοντας τους ώμους του.

Στον επάνω όροφο, αφού ξάπλωσε τον Ρομπέρτο στο διπλό κρεβάτι, προστατευμένο με δύο μαξιλάρια, ένα σε κάθε πλευρά, η Άγκατα οδήγησε την Άννα στο δωμάτιο της Λορέντζα. Άνοιξε τη μισάνοιχτη πόρτα: το κορίτσι καθόταν στο πάτωμα κι έπαιζε απορροφημένο με μια υφασμάτινη κούκλα.

«Είναι δυνατόν να μη μου απαντάς ποτέ όποτε σε φωνάζω;» τη μάλωσε η Άγκατα.

Η Άννα μπήκε στο δωμάτιο, προσπερνώντας την Άγκατα, και κάθισε δίπλα στο κορίτσι.

«Γεια σου», της είπε η Άννα, χαμογελώντας. «Είμαι η θεία σου η Άννα». Και της έτεινε το χέρι.

Το κορίτσι τής ανταπέδωσε το χαμόγελο και έσφιξε το χέρι της Άννας. «Εμένα με λένε Λορέντζα».

«Ναι, το ξέρω».

«Πόσων χρονών είσαι;»

«Είκοσι επτά», της απάντησε η Άννα.

Η Λορέντζα άρχισε να μετράει ανοίγοντας τα δάκτυλά της. «Οκτώ λιγότερα από τη μαμά», είπε μετά. «Εγώ είμαι εννιά». Και της έδειξε τον αριθμό και με τα δύο χέρια.

«Κι αυτό το ξέρω», της χαμογέλασε η Άννα.

«Είναι αλήθεια ότι ήρθατε από πολύ μακριά;»

«Ω, ναι, από πολύ, πολύ μακριά».

«Μακριά όσο και η Αμερική;»

Η Άννα έβαλε τα γέλια και μετά χάιδεψε το μάγουλο του κοριτσιού. «Ναι, κάπως έτσι», της είπε.

Τα μάτια της Λορέντζα ήταν ίδια με του Αντόνιο και του Κάρλο: βαθύχρωμα και διεισδυτικά, με μια σπίθα που τα έκανε να λάμπουν από μέσα.

«Είσαι πολύ όμορφη, το ξέρεις;» είπε η Άννα, πιάνοντας απαλά τα μαλλιά της ανιψιάς της, που είχαν το ίδιο καστανοκόκκινο χρώμα με της Άγκατα.

«Κι εσύ. Είσαι τελειότατη».

«Ω, σ' ευχαριστώ». Η Άννα την έφερε πιο κοντά της και την έσφιξε στην αγκαλιά της. Κάπως έτσι φανταζόταν πως θα γινόταν η Κλάουντιά της, το κοριτσάκι της, αν είχε καταφέρει να επιζήσει.

«Τι θα γίνει, Λορέντζα;» φώναξε πάλι η Άγκατα από την πόρτα, εκνευρισμένη. «Βάλε τα παπούτσια σου και κατέβα γρήγορα. Ο θείος Κάρλο σε περιμένει».

Μόλις ακούστηκαν βήματα στις σκάλες, ο Κάρλο και ο Αντόνιο σηκώθηκαν από τον καναπέ. Ο Αντόνιο πρόσεξε ότι η Άγκατα ήταν κάπως μουτρωμένη, λες και η προηγούμενη χαρά της είχε κάνει άξαφνα φτερά. Η Λορέντζα, πάλι, έδειχνε πολύ χαρούμενη που κρατούσε την Άννα από το χέρι, η οποία είχε ξαναβρεί επιτέλους το χαμόγελό της. *Θα 'πρεπε να χαμογελάει πιο συχνά, σκέφτηκε.* Ήταν ακόμα πιο όμορφη έτσι...

«Θείε!» τσίριξε η Λορέντζα κι έτρεξε καταπάνω του. Ο Κάρλο χαμογέλασε, άνοιξε διάπλατα τα χέρια του, τη σήκωσε και άρχισε να τη στριφογυρίζει σαν σβούρα στο δωμάτιο, ενώ το κορίτσι ξεκαρδιζόταν στα γέλια.

«Πιο αργά, θα ζαλιστεί έτσι», τον συμβούλευσε η Άννα.

«Για καθίστε στο τραπέζι», τους κάλεσε η Άγκατα. «Πάω να βρώσω τα ζυμαρικά. Όταν είναι φρέσκα, δεν προλαβαίνεις καλά καλά να τα ρίξεις στο νερό κι αμέσως πρέπει να τα βγάλεις».

Πήγε στην κουζίνα, περιμένοντας να την ακολουθήσει η Άννα για να τη βοηθήσει, όταν ξαφνικά την είδε να τραβάει

την καρέκλα της και να κάθεται. Άλλο κι αυτό, σκέφτηκε, κουνώντας το κεφάλι. Αν ήταν κάποια άλλη γυναίκα εκεί, ανάμεσα στους καλεσμένους, θα έπρεπε εκείνη να βοηθήσει την οικοδέσποινα στο σερβίρισμα. Έτσι συνηθιζόταν. Κάποια πράγματα δε χρειαζόταν καν να τα ζητήσει κανείς.

«Εγώ θα κάτσω δίπλα στη θεία!» φώναξε η Λορέντζα και όρμησε στη διπλανή καρέκλα από εκείνη της Άννας.

«Λορέντζα, έλα να με βοηθήσεις!» της φώναξε η Άγκατα με απότομο ύφος.

«Θα πάει ο μπαμπάς, κάτσε εσύ», είπε ο Αντόνιο στην κόρη του και πήγε να βοηθήσει τη γυναίκα του στην κουζίνα.

Όταν τα πιάτα τοποθετήθηκαν στο τραπέζι, όλοι κάθισαν στις θέσεις τους. Η Άγκατα έκανε τον σταυρό της και με τα χέρια σταυρωμένα και τα μάτια χαμηλωμένα άρχισε να λέει το *Πάτερ ημών*. Ο Κάρολο και ο Αντόνιο άφησαν στη στιγμή το κουτάλι που κρατούσαν, κι έκαναν το ίδιο.

«Θεία, εσύ δε θα πεις την προσευχή;» ρώτησε ξαφνικά η Λορέντζα.

Η Άγκατα ανασήκωσε το κεφάλι της.

«Εγώ δεν πιστεύω», της απάντησε η Άννα, λακωνική.

Ο Κάρολο ξερόβηξε και κοίταξε τριγύρω.

«Τι πάει να πει δεν πιστεύεις;» επέμεινε το κορίτσι, απορημένο.

«Αρχίστε να τρώτε, αλλιώς θα κρυώσει το φαΐ», τη διέκοψε η Άγκατα.

Ο Αντόνιο είχε μείνει με το βλέμμα καρφωμένο στην Άννα, αποσβολωμένος, και το απέστρεψε μόνο όταν αντιλήφθηκε ότι η γυναίκα του με τη σειρά της κοιτούσε εκείνον, συνοφρωμένη. Και τότε της χαμογέλασε αδέξια, πήρε το κουτάλι του, έσκυψε το κεφάλι και άρχισε να τρώει.

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ ΤΟΥ 2023

Σαλέντο, Ιούνιος 1934. Ένα λεωφορείο σταματά στην κεντρική πλατεία του Λιτσανέλο, ενός χωριού με ελάχιστους κατοίκους. Ένα ζευγάρι κατεβαίνει: ο άνδρας, ο Κάρλο, είναι παιδί του Νότου και χαιρέται που επιστρέφει. Η Άννα, η γυναίκα του, είναι από τον Βορρά. Είναι όμορφη σαν αρχαιοελληνικό άγαλμα, αλλά θλιμμένη και ανήσυχη. Τι ζωή την περιμένει σε αυτή την αφιλόξενη γη;

Στα μάτια των χωριανών, η Άννα δε θα πάψει ποτέ να είναι η «ξένη». Αυτή που δεν πηγαίνει στην εκκλησία, που φορά παντελόνια και δεν κουτσομπολεύει. Περήφανη και ευέξαπτη, η Άννα ποτέ δεν υιοθετεί τον τρόπο ζωής των γυναικών του Νότου. Και όχι μόνο αυτό: τολμά να διεκδικήσει μια θέση στο ταχυδρομείο και γίνεται η πρώτη γυναίκα ταχυδρόμος στο Σαλέντο.

Για περισσότερα από είκοσι χρόνια είναι η αόρατη κλωστή που ενώνει τους κατοίκους του χωριού και τις ιστορίες τους. Χάρη στη δουλειά της, η Άννα θα μπει σε ένα σωρό οικογένειες, βοηθώντας τις αναλόγως γυναίκες στην επικοινωνία τους με τους δικούς τους ανθρώπους ή ακόμα και με τους παράνομους έρωτές τους. Και χωρίς να το θέλει, θα αλλάξει τη ζωή αυτής της κοινότητας για πάντα.

Αυτή είναι η ιστορία της Άννας, μιας γυναίκας που ήθελε να ζήσει τη ζωή της με τους δικούς της όρους, αλλά και η ιστορία της οικογένειας Γκρέκο και του χωριού Λιτσανέλο, από τη δεκαετία του 1930 έως τη δεκαετία του 1950, που θα βιώσουν έναν Παγκόσμιο Πόλεμο, μα και την άνοδο του φεμινιστικού κινήματος. Είναι όμως και η ιστορία δύο αχώριστων αδερφών που ήταν γραφτό τους να αγαπήσουν την ίδια γυναίκα.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΜ.: 30321